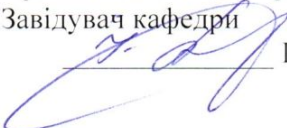

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра *соціальної роботи та реабілітації*

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА
«_____» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри *соціальної
роботи та реабілітації*
Протокол № 5 від 9 травня 2023 р
Завідувач кафедри
 Ірина СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «*Соціальна робота*»
першого (бакалаврського) рівня
 Ірина ДЕМЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНОСТІ І АСЕРТИВНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

розробник Осадченко І.І., д-р. пед. наук, проф.

м. Київ – 2023 р.

**1. Опис навчальної дисципліни
«ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНОСТІ І АСЕРТИВНОСТІ»**

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	23 «Соціальна робота» (шифр і назва)	
Спеціальність	231 «Соціальна робота» (шифр і назва)	
Освітньо-професійна	«Соціальна робота»	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	третій	Третій
Семестр	6	5, 6
Лекційні заняття	45 год	2 год.
Практичні, семінарські	45 год	-
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	90 год.	178 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин: аудиторних самостійної роботи студента	4 год. 8 год.	— —

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освітній компонент «Основи сценарної роботи та арт-терапії» є варіативним. **Мета курсу** – сформувати у здобувачів освіти за допомогою різноманітних форм комунікативності та навичок асертивної поведінки.

Основними **завданнями** курсу є:

- ознайомити із основами комунікативності і асертивності;
- формувати вміння застосувати отримані теоретичні знання на практиці забезпечать майбутнім соціальним працівникам здатність виконувати професійну діяльність в умовах жорсткої конкуренції та відповідати вимогам і потребами роботодавців;
- розвивати вміння виступати у ролі організатора та посередника у процесі надання допомоги, соціальний працівник покликаний формувати у людей високі моральні цінності, гуманні відносини, створювати позитивний емоційний фон у процесі комунікації, враховувати вікові та індивідуальні особливості клієнтів, уникати негативних стереотипів, вирішувати конфліктні ситуації, володіти стратегіями і тактиками впливу на клієнта, здійснювати аналіз та прогнозувати результати діяльності, викликати довіру та повагу до себе і професії.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен:

- **знати:** основи культури професійного мовлення, мистецтва слова,
- **уміти:** застосовувати мовні норми та правила мовленнєвого етикету, вміло організує процес спілкування та міжособистісну взаємодію з клієнтом; досконало володіти мовою; комунікації з різновіковими категоріями населення, виховувати індивідуальні й професійні якості, необхідні для ефективного виконання професійних обов'язків та всебічного розвитку особистості.

Набуття компетентностей:

інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 3);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК4);
- здатність планувати та управляти часом (ЗК5);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК6);
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 7);
- навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК8);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК10);
- вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми (ЗК11);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК12);

- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (ЗК13);
- визначеність і наполегливість з поставлених завдань і взятих обов'язків (ЗК14);
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК15).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей;
- здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад без проявів упередженого до них ставлення, із врахуванням гендерного підходу;
- здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи;
- здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

Програмні результати навчання (ПРН)

1. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки (ПРН 15).
2. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів (ПРН 17).
3. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин (ПРН 19).
4. Організувати соціальну підтримку, порядок та методи проведення комплексного визначення стану та індивідуальних потреб отримувачів соціальних послуг; складати індивідуальний план надання соціальних послуг; застосовувати техніки інтерв'ювання та консультування отримувачів соціальних послуг (ПРН 24).

Формування базових soft skills: креативність, робота в команді, емоційний інтелект, взаємодія з людьми, формування власної думки та прийняття рішень.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади сучасного поняття «комунікативність»

Тема 1. Комунікативна компетентність та її функції

Поняття комунікативної компетентності; компетентність у здійсненні перцептивної, комунікативної та інтерактивної функцій спілкування; компетентність у реалізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з партнерами по спілкуванню.

Тема 2. Структура комунікативної компетентності

Структура комунікативної компетентності; пізнавальний компонент (знання про сутність, структуру, функції та особливості спілкування); поведінковий

компонент (комунікативні уміння; культура мовлення; експресивні уміння; перцептивно-рефлексивні уміння); емоційний компонент (гуманістична установка на спілкування, інтерес до іншої людини, готовність до діалогічної взаємодії; розвинуті емпатія та рефлексія; високий рівень ідентифікації; позитивна Я-концепція; адекватні психоемоційні стани).

Тема 3. Категоріальний аналіз понять «комунікація», «спілкування», «комунікативність»

Категоріальний аналіз понять «комунікація», «спілкування», «комунікативність»; підходи вивчення понять «комунікація» та «спілкування»; відносини учасників комунікації.

Тема 4. Спілкування як самостійний вид діяльності

Спілкування як самостійний вид діяльності; поняття про структуру спілкування; основні сторони процесу спілкування; модель комунікаційного процесу.

Тема 5. Види та форми спілкування

Види спілкування: монологічне й діалогічне спілкування; різновиди монологічного спілкування: імперативне й маніпулятивне; принципи діалогічного спілкування; форми спілкування: бесіда, наради, переговори, публічна промова.

Змістовий модуль 2. Різномаспектність сучасних комунікативних процесів

Тема 6. Комунікативні бар'єри. Вербальна та невербальна комунікація

Поняття про комунікативні бар'єри; об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення комунікативних бар'єрів; основні умови подолання та попередження комунікативних бар'єрів; вербальна комунікація; говоріння та слухання як основні компоненти вербальної комунікації; невербальна комунікація; основні форми та функції невербальної комунікації; взаємодія вербальної та невербальної комунікації.

Тема 7. Комунікативна сторона спілкування

Спілкування як обмін інформацією; специфіка обміну інформації між людьми.

Тема 8. Інтерактивна сторона спілкування

Сутність поняття «інтерактивна сторона спілкування»; особливості інтерактивної сторони спілкування.

Тема 9. Перцептивна сторона спілкування

Сутність понять «соціальна перцепція» та «міжособистісна перцепція»; механізми соціальної перцепції; оцінка психологічних особливостей індивіда;

Тема 10. Комплексний комунікативний аналіз і його складові

Поняття комплексного комунікативного аналізу; особливості аналізу комунікативних ситуацій.

Змістовий модуль 3. Загальні засади сучасного поняття «асертивність»

Тема 11. Атракція як соціально-психологічний феномен

Атракція як соціально-психологічний феномен; фактори, що впливають на виникнення атракції.

Тема 12. Конфліктна взаємодія

Конфліктна взаємодія; стадії та етапи розвитку конфліктної ситуації; основні стратегії поведінки в конфлікті: уникнення, пристосування, суперництво, компроміс, співробітництво; технологія правління конфліктами;

Тема 13. Зміна структури конфлікту

Базова модель структури конфлікту за Й. Галтунгом; використання базової моделі конфлікту.

Тема 14. Поняття «асертивність» та її функції

Феномен асертивності як нове поняття в психології; характеристика асертивної особистості; компоненти асертивності.

Тема 15. Психічна зрілість особистості як запорука асертивності

Поняття психічного здоров'я особистості; життєстійкість особистості.

Тема 16. Асертивність як впевнений вияв думок і почуттів

Емоційний інтелект та його форми прояву як основа розвитку навичок асертивності; практична значущість проблеми емоційного інтелекту.

Змістовий модуль 4. Сучасні техніки формування комунікативної компетентності та асертивності

Тема 17. Техніки для розвитку асертивної поведінки

Принципи асертивної поведінки; техніки для розвитку асертивної поведінки.

Тема 18. «Декларація життя» – технологія особистісного розвитку для формування асертивності

Технологія особистісного розвитку та її фактори; технологія особистісного розвитку («Декларація життя»).

Тема 19. Розвиток комунікативності засобами соціально-психологічного тренінгу

Різноманіття форм тренінгу; психологічний тренінг: розвиток комунікативних здібностей.

Тема 20. Тренінги підвищення загальної життєвої компетентності

Формування життєвих компетентностей; правила загальної життєвої компетентності.

Тема 21. Розвиток навичок асертивної поведінки засобами тренінгу

Тренінг з розвитку асертивної поведінки.

Тема 22. Основи формування позитивного мислення за допомогою тренігових вправ

Поняття тренінгу позитивного мислення; аналітичні тренінги формування позитивного мислення; асоціативні техніки формування позитивного мислення; емоційні техніки формування позитивного мислення; позитивна мова; паравербальні (інтонація, тембр тощо) і невербальні (поза, жести, міміка) способи позитивного впливу; алгоритм роботи з моделлю особистого щастя.

Тема 23. Позитивне мислення як можливість покращення психологічного здоров'я

Причини порушення психологічного здоров'я; прийняття реальної проблемної ситуації як одна із характеристик позитивного мислення; основи формування позитивного мислення.

3. Структура навчальної дисципліни

«ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНОСТІ І АСЕРТИВНОСТІ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Загальні засади сучасного поняття «комунікативність»												
Тема 1. Комунікативна компетентність та її функції	8	2	2			4	8					8
Тема 2. Структура комунікативної компетентності	8	2	2			4	8					8
Тема 3. Категоріальний аналіз понять «комунікація», «спілкування», «комунікативність»	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Спілкування як самостійний вид діяльності	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Види та форми спілкування	8	2	2			4	8					8
Разом за модулем 1	40	10	10			20	40					40
Модуль 2. Різноманітність сучасних комунікативних процесів												
Тема 6. Комунікативні бар'єри. Вербальна та невербальна комунікація	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Комунікативна сторона спілкування	8	2	2			4	8					8
Тема 8. Інтерактивна сторона спілкування	8	2	2			4	8					8
Тема 9. Перцептивна сторона спілкування	8	2	2			4	8					8
Тема 10. Комплексний комунікативний аналіз і його складові	8	2	2			4	8					8
Разом за модулем 2	40	10	10			20	40					40
Модуль 3. Загальні засади сучасного поняття «асертивність»												
Тема 11. Атракція як соціально-психологічний феномен	8	2	2			4	8					8
Тема 12. Конфліктна взаємодія	8	2	2			4	8					8
Тема 13. Зміна структури конфлікту	8	2	2			4	8					8
Тема 14. Поняття «асертивність» та її функції	8	2	2			4	8					8
Тема 15. Психічна зрілість особистості як запорука асертивності	8	2	2			4	8					8
Тема 16. Асертивність як впевнений вияв думок і почуттів	8	2	2			4	10	2				8

Разом за модулем 3	48	12	12			24	50	2			48
Модуль 4. Сучасні техніки формування комунікативної компетентності та асертивності											
Тема 17. Техніки для розвитку асертивної поведінки	8	2	2			4	8				8
Тема 18. «Декларація життя» – технологія особистісного розвитку для формування асертивності	8	2	2			4	8				8
Тема 19. Розвиток комунікативності засобами соціально-психологічного тренінгу	8	2	2			4	8				8
Тема 20. Тренінги підвищення загальної життєвої компетентності	8	2	2			4	8				8
Тема 21. Розвиток навичок асертивної поведінки засобами тренінгу	8	2	2			4	8				8
Тема 22. Основи формування позитивного мислення	8	2	2			4	8				8
Тема 23. Позитивне мислення як можливість покращення психологічного здоров'я	4	1	1			2	2				2
Разом за модулем 4	52	13	13			26	50				50
Усього годин	180	45	45			90	180	2			178

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Комунікативна компетентність та її функції	2
2	Структура комунікативної компетентності	2
3	Категоріальний аналіз понять «комунікація», «спілкування», «комунікативність»	2
4	Спілкування як самостійний вид діяльності	2
5	Види та форми спілкування	2
6	Комунікативні бар'єри. Вербальна та невербальна комунікація	2
7	Комунікативна сторона спілкування	2
8	Інтерактивна сторона спілкування	2
9	Перцептивна сторона спілкування	2
10	Комплексний комунікативний аналіз і його складові	2
11	Атракція як соціально-психологічний феномен	2
12	Конфліктна взаємодія	2
13	Зміна структури конфлікту	2
14	Поняття «асертивність» та її функції	2
15	Психічна зрілість особистості як запорука асертивності	2
16	Асертивність як впевнений вияв думок і почуттів	2
17		2
18	«Декларація життя» – технологія особистісного розвитку для формування асертивності	2
19	Розвиток комунікативності засобами соціально-психологічного тренінгу	2
20	Тренінги підвищення загальної життєвої компетентності	2
21	Розвиток навичок асертивної поведінки засобами тренінгу	2
22	Основи формування позитивного мислення	2
23	Позитивне мислення як можливість покращення психологічного здоров'я	1

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

6. Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	—

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Бакалавр» спеціальність «Соціальна робота»	Кафедра Соціальної роботи та реабілітації 2022-2023 н. р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Тренінг комунікативності та асертивності»	«Затверджую» Завідувач кафедри — проф. Сопівник І . В.
<p>1. Дайте визначення поняттю «комунікативна компетентність».</p> <p>2. Як позитивне мислення впливає на психологічне здоров'я особистості?</p>			
<p>1. «Комунікативна компетентність – це ...»:</p> <p>a) позиція особистості, що проявляється в потребі взаємодії з іншими суб'єктами, цілісності й індивідуальності, творчому потенціалі людини і її здатності підтримувати комунікації, доброзичливе відношення до оточуючих суб'єктів;</p> <p>b) здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з оточуючими людьми, певна сукупність знань, умінь та навичок, що забезпечують ефективне спілкування, передбачають уміння змінювати глибину і коло спілкування, розуміти й бути зрозумілим для партнера у процесі спілкування;</p> <p>c) комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально – побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування.</p> <p>2. Структуру міжособистісної взаємодії утворюють дані компоненти:</p> <p>a) регулятивний; інформаційний; поведінковий;</p> <p>b) афективний; когнітивний; гностичний;</p> <p>c) когнітивний; емоційний; поведінковий.</p> <p>3. Другий підхід у ставленні до понять «комунікація» та «спілкування» полягає в...:</p> <p>a) ототожненні цих понять;</p> <p>b) розділенні цих понять;</p> <p>c) співвідношенні до поняття інформаційного обміну.</p> <p>4. «Спілкування – це ...»:</p> <p>a) взаємодія людей, яка полягає в обміні інформацією, діями та встановленні взаєморозуміння;</p> <p>b) взаємодія двох або більше людей, спрямована на узгодження і об'єднання зусиль з метою налагодження взаємин та досягнення загального результату;</p> <p>c) важлива духовна потреба особистості як суспільної істоти;</p> <p>d) всі варіанти вірні.</p> <p>5. Основні комунікативні ситуації вживання монологічного мовлення:</p> <p>a) бесіда, дискусія;</p> <p>b) спілкування по телебаченню і радіо, побутове спілкування;</p> <p>c) сфера мистецтва, ораторські виступи, ситуації навчання.</p> <p>6. Головне правило вибору методів вербально-невербальної взаємодії (методів спілкування):</p> <p>a) словесні впливи на формування свідомості особистості реалізуються шляхом саме таких словесних методів: пояснення, розповіді, бесіди;</p>			

- b) методичний прийом використовують з метою активізації сприйняття інформації, поглиблення пізнання, стимулювання пізнавальної діяльності;
- c) жоден метод не є «спілкувальною панацеєю», оскільки немає універсальної людини і універсального способу взаємодії з нею.
7. «Комунікативні бар'єри – це ...»:
- a) те, що перепиняє рух, заступає шлях, закриває доступ куди-небудь;
- b) психічний стан, який виявляється в неадекватній пасивності суб'єкта, що перешкоджає виконанню ним тих чи інших дій;
- c) психологічні перешкоди, що виникають на шляху отримання інформації.
8. Визначте хибне твердження:
- a) особистість формується як сума реакцій психіки людини на думки всіх оточуючих і в процесі спільної діяльності;
- b) типологію взаємодії в спілкуванні можна розділити на два основних види - конкуренція і кооперація;
- c) кожна людина повинна орієнтуватися на власні переконання і співвіднести свої дії з ними;
- d) інтерактивна сторона спілкування включає в себе наявність громадського контролю.
9. Аналіз відеофрагментів дає змогу...:
- a) пропускати частину аналізу, не гублячи головних пунктів;
- b) визначити головні прогалини, котрі вам треба заповнити;
- c) глибше вивчити конкретну ситуацію спілкування завдяки повторному перегляду комунікативної поведінки його учасників.
10. «Атракція - це...»:
- a) сподівання того, що потенційні суб'єкти взаємодії виявляться хорошими людьми, з якими складуться хороші взаємини;
- b) особлива установка стосовно іншої людини, яка виражається у термінах знаку та інтенсивності;
- c) намагання індивіда (або групи) перебувати в середовищі соціальному серед інших людей;
- d) стійке позитивне емоційне сприйняття людини людиною, схвальне ставлення людини до інших людей, що проявляється у приязні, привітності, доброзичливості, захопленні, прагненні допомогти, виявленні уваги, підвищеного інтересу.

Викладач _____ Осадченко І. І.

8. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Основи сценарної роботи і арт-терапії» використовуються словесні методи (пояснення, інструктаж, бесіда, розповідь тощо). Використання методів навчання в процесі викладання навчальної дисципліни зумовлено задоволенням освітніх потреб здобувачів, їхньою активністю, самостійністю, творчістю:

- навчальні лекції, семінари із застосуванням наочних методів (демонстрація, візуалізація, ілюстрація, презентація на паперових носіях чи мультимедійним комплексом у стаціонарному чи дистанційному форматі);
- методи інтерактивного та ситуаційного навчання («мозковий штурм», «мозковий штурм у парах», «навчаючись – вчуся», «синтез думок», «громадська думка», «коло ідей», «аналіз конкретної ситуації», «метод кейсів», «робота у

малих групах», «асоціативний куш», «семантична карта», «акваріум», «карусель» тощо);

- проведення семінарських занять у формі прес-конференції, брифінгів, круглих столів, конкурсів, вебінарів, виступів із взаємо- та самооцінюванням, ігор-тренувань конкретних соціальних навичок тощо.

6. Методи і форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти, згідно з Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації (Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_z_dopovnennyam_2021_dlya_saytu.pdf).

Методи контролю забезпечують одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення в навчально-пізнавальній діяльності студентів і про ефективність праці викладача. Під час викладання навчальної дисципліни застосовують такі форми контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів, як метод усного контролю, письмовий контроль (письмові відповіді на питання, предметний диктант, виконання репродуктивних, творчих, пошукових тощо завдань; тестовий контроль та ін.); екзамен.

Студент також має можливість перезарахувати бали (інші види робіт) за наявності результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (стажування, тренінги, участь у конференціях, семінарах та ін.) та інформальній освіті (самоосвіта).

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

На вивчення 1 модуля відведено 2 кредит ECTS.

Рейтинг здобувача освіти з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (іспиту, заліку) – 30 балів.

Кожний модуль теж оцінюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1).

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи RHP (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$RHP = 0,7 \cdot (RЗМ(1) \cdot 1 + RЗМ(2) \cdot 1 + RЗМ(3) \cdot 1) \cdot КДис$$
 де R(1)ЗМ, R(2)ЗМ, R(3)ЗМ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3 модулів за 100-бальною шкалою; КДИС – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Таблиця 1

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Рейтинг штрафний	Підсумкова атестація (іспит)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2					
0-100 балів	0-100 балів					
ПЗ 1 - 5	ПЗ 6 - 5					
ПЗ 2 - 5	ПЗ 7 - 5					
ПЗ 3 - 5	ПЗ 8 - 5					
ПЗ 4 - 5	ПЗ 9 - 5					
ПЗ 5 - 5	ПЗ 10 - 5					
		0-70	0-20	0-5	0-30	0-100
СР 1 - 2	СР 6 - 2					
СР 2 - 2	СР 7 - 2					
СР 3 - 2	СР 8 - 2					
СР 4 - 2	СР 9 - 2					
СР 5 - 2	СР 10 - 2					
Тест 1 - 30	Тест 2 - 30					

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу за:

- отримання диплому I-го, II-го чи III-го ступеню переможця наукової олімпіади (конкурсу) навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;
- авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;
- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;
- виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг з додаткової роботи – до 20 балів і рейтинг штрафний (з від'ємним знаком) – до 5 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається лектором і надається здобувачам освіти за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань здобувачів освіти з дисципліни.

Рейтинг штрафний РШТР не перевищує 5 балів і віднімається від РНР. Він

визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів освіти, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо. Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного змістового модуля та загалом із навчальної роботи не менше 42 балів. Підсумкова атестація проводиться у вигляді складання тестів, максимальна кількість балів за яку становить 100 балів. Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни РДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи RHP (до 70 балів): $RДИС = RHP + RAT$ Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

8. Методичне забезпечення

1. Навчальний план підготовки майбутнього фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота.
2. Підручники та навчальні посібники.
3. Плани *лекційних і практичних* занять.
4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
5. Семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
6. Матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання на модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).
7. Методичні матеріали щодо виконання завдань для заочної форми навчання.
8. Перелік питань до екзамену. Екзаменаційні білети.

12. Рекомендована література

Базова

1. Вікторова Л. В. Тренінг із соціальної комунікації : навчальний посібник для студентів ОС «Бакалавр», спеціальності «Соціальна робота». К.іїв, 2017. 105 с. URL: http://dglip.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/5070/1/V%d1%96ktorova_Tren%d1%96ng.pdf.

2. Куб'як Н., Равлюк Т. Тренінг комунікативної компетентності як форма соціально-мовленнєвої взаємодії майбутніх соціальних працівників у процесі вивчення курсу «Основи комунікації в соціальній роботі. Збірник національного авіаційного університету. 2018. № 13. С. 14–19. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/13398/18607>.

3. Марчук Л. М. Соціально-психологічні особливості формування асертивної поведінки у професійному становленні майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05. Київ, 2016. 225 с.

Додаткова

1. Кічук А. В. Особистісні особливості психоемоційного здоров'я студентів: монографія. Ізмаїл: ІДГУ. 2020. 406 с.

2. Бігунов, Д. О. 2018. Психологічний аналіз конфліктних комунікативних ситуацій. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології». 41. 2018. С. 40–52. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/156485>

3. Перепелюк Т.Д., Гриньова Н.В. Діагностика проявів емоційного інтелекту під час переживання стресових ситуацій. Наукові інновації та передові технології, 2022. № 3(5). С. 98-109.

4. Перепелюк Т.Д. Тренінг як чинник актуалізації процесу спілкування у ході навчально-професійної діяльності. Психологічний журнал. Умань, 2018. № 1. С. 61-72.

5. Осадченко І., Словік О., Барна М. Психопедагогічні рекомендації для роботи з дітьми 6–11 років (для вчителів початкової школи, які у час війни проводять уроки офлайн та онлайн; психологів; молодших школярів та їхніх батьків): У рамках міжнародного волонтерського мініпроєкту «Урок для дітей України» (під час і після війни). Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2022. 41 с. <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/Psikhopedagogichni-rekomendacii-dlya-roboti-z-ditmi-6%E2%80%9311-rokiv.pdf>

6. Осадченко І., Словік О., Барна М. Психопедагогічні рекомендації для роботи з дітьми 6–11 років (для вчителів початкової школи, які у час війни проводять уроки офлайн та онлайн; психологів; молодших школярів та їхніх батьків): У рамках міжнародного волонтерського мініпроєкту «Урок для дітей України» (під час і після війни) за співпраці з «Fundacja Edu SEN» (Республіка Польща), Stowarzyszenie Klanza (Республіка Польща) та сприяння Державної служби якості освіти України. Випуск 2. Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2022. 29 с. <https://drive.google.com/drive/u/1/folders/104UvoFu0cLjce4syTLKpmgQyiAPWaIw5>

7. Osadchenko I., Slovick O., Barna M. Rekomendacje psychopedagogiczne dotyczące pracy z dziećmi w wieku 6–11 lat (dla nauczycieli szkół podstawowych, które prowadzą zajęcia online i/lub offline podczas wojny; pracowników socjalnych; psychologów; uczniów młodszych oraz ich rodziców): W ramach międzynarodowego mini projektu wolontarystycznego «Lekcje dla dzieci z Ukrainy» (podczas i po wojnie). Tłumacz: Liliia Sydor; Redaktor językowy i korektor: Alina Godlewska. Część 1.

Uman–Lublin: Organizacja społeczna Międzynarodowe stowarzyszenie edukacji społecznej, nauki i kultury, 2022. 40 s.
<https://drive.google.com/drive/u/1/folders/104UvoFu0cLjce4syTLKpmgQyiAPWaIw5>

8. Данилюк О., Осадченко І., Іовхімчук Н. Інтерактивні технології як один із найважливіших засобів підготовки майбутніх фахівців ЗВО. *Acta Paedagogica Volynienses*. Видавничий дім «Гельветика». Вип. 4, 2021. С. 50–56.
<http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/269>

9. Осадченко І. І. Застосування креативних технологій навчання: психодидактичні установки-перешкоди / І. Осадченко // Актуальні проблеми сучасної психодидактики: матеріали І Міжнар. Інтернет-конф. (м. Умань, 27 квітня 2017 р.) // *Folia Comeniana*: вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського / [гол. ред. І. І. Осадченко]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2017. – С. 22–26.

10. Осадченко І. І. Компетентнісний підхід до оцінки навчальних досягнень студентів педагогічного закладу вищої освіти / І. Осадченко // Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи: матеріали III Міжнар. Науково-практичної конф. . (м. Умань, 16–17 лютого 2018 р.) // *Folia Comeniana*: вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського / [гол. ред. І. І. Осадченко]. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. – С. 142–143.

11. Осадченко І. Життєвий освітній простір: психопедагогічні проблеми наступності. *Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий і вітчизняний вимір: матеріали міжнародної наукової конференції*. (Львів, 24-25 жовтня 2019 р.). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С. 155-156.

12. Осадченко І. І., Данилюк О. К. Сучасні аспекти формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів у процесі вивчення рідної мови. *Україна, українська мова – світ XXI століття у діалозі культурномовних, морально-громадянських цінностей особистості та педагогічних систем*: ел. зб. статей за матеріалами Дванадцятої Всеукр. науково-практичної конф., м. Київ, 25 жовт. 2019 р. / [за наук. ред. Г. О. Васьківської]. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 334–340.

13. Осадченко І. Психопедагогічні умови створення едукативного середовища у закладах вищої освіти: проблеми сьогодення українських освітніх реформ. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи*: матеріали Шостої Міжнародної науково-практичної конференції (Умань, 08–09 жовтня 2020 р.). Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. С. 114–117.

14. Осадченко І., Данилюк О. Психопедагогічні умови створення едукативного середовища у закладах вищої освіти: проблеми сьогодення українських освітніх реформ. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів V усеукраїнської науково-практичної конференції*, (м. Суми, 29-30 жовтня 2021 року) / за ред. О. М. Семенов. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. Випуск 5. С. 18-21.

15. Осадченко І., Данилюк О. Формування національно-мовної особистості засобами народної педагогіки «Педагогічний поступ»: *матеріали I*

Всеукраїнського круглого столу (Луцьк, 15 листопада 2021 р.) / За заг. ред. проф. Пріми Р. М. Луцьк: ФОП Іванюк В. П., 2021. С. 104–107.

16. Осадченко І. Аналіз психолого-педагогічного питання: «Чи може директор (завуч) школи заходити на урок без попередження?». *Світові виклики сучасній освіті: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.* / гол. ред.: Осадченко І. І. Вип. 1 (Ч. 2). Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2021. С. 11–13.

17. Осадченко І. І. Готовність викладачів до застосування у ВНЗ креативних технологій навчання: психодидактичні аспекти / І. Осадченко // Збірник наукових статей: *Folia Comeniana* : вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського / [гол. ред. І. І. Осадченко]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. – С. 82–84.

18. Осадченко І. І. Розв'язання педагогічних ситуацій – і наука, і мистецтво / Осадченко І. І. // *Учитель початкової школи*. – 2017. - № 7. – С. 16-21.

19. Осадченко І. І. Особливості створення психологічного комфорту на заняттях як запорука збереження здоров'я студентів та викладачів. Вісник науково-дослідницької лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа XXI століття»: 100-річчю від дня народження В. О. Сухомлинського присвячується. / за ред. В. Г. Кузя. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. Випуск XI. 146 с.

20. Осадченко І. І. Застосування технології ситуаційного навчання у закладах вищої освіти: психодидактичні аспекти. *Зб. Наук. Праць: Дидактика: теорія і практика*. Київ, Педагогічна думка, 2018. С. 10-13.

21. Осадченко І. Аналіз психолого-педагогічного питання: «Як протистояти психологічному насильству на робочому місці?». *Сучасні психолого-педагогічні ідеї*: збірник наукових та навчально-методичних праць / гол. ред.: Осадченко І. І. Вип. 1. Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2022. С. 8–10.

Інформаційні ресурси

1. Здорові межі або хто такі асертивні люди?. URL: <https://youtu.be/Ka4j2uIQq24>.

2. Вміння добре говорити допомагає добре заробляти. URL: <https://youtu.be/IDGmusXkoLg>.

3. Ефективна Комунікація. URL: <https://youtu.be/34h3jGPi-nQ>.

4. Чому невербальна комунікація є важливою в соціокультурному просторі? URL: <https://youtu.be/SHm35gjuvSQ>.

5. Здорові межі або хто такі асертивні люди?. URL: <https://youtu.be/Ka4j2uIQq24>.

6. Асертивність. URL: <https://youtu.be/-ht4P3SbsAU>.